STAN PRAWNY
1 LISTOPADA 2021 R.

Prawo cywilne cz. II

LAST MINUTE

→ Zobowiązania
→ Spadki

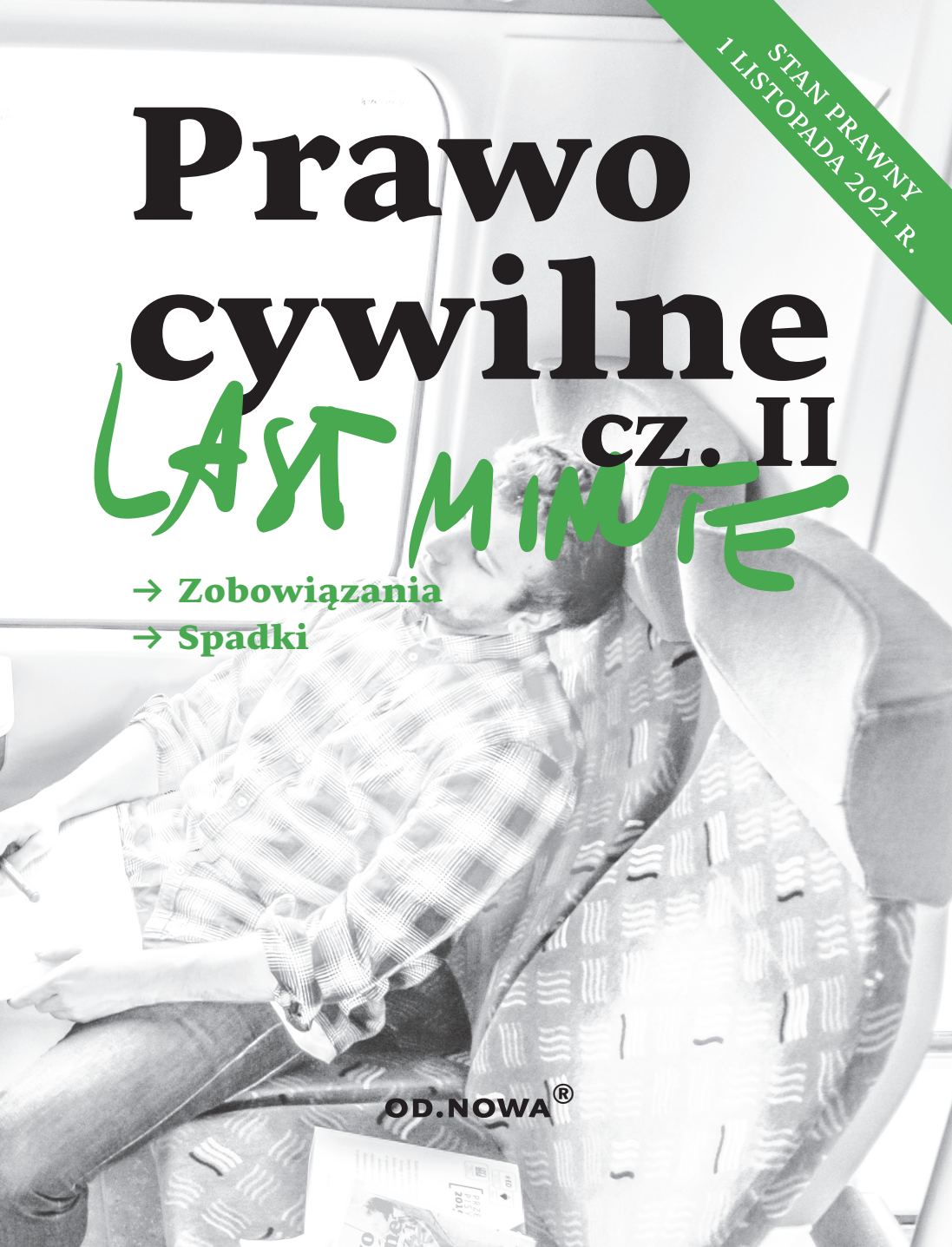

OD.NOWA®

AUTORZY:
Alicja Maciejowska (CZĘŚĆ I, DZIAŁY I–IX)
Michał Kiełb (CZĘŚĆ I, DZIAŁ X, ROZDZIAŁY I–XV)
Sebastian Pietrzyk (CZĘŚĆ I, DZIAŁ X, ROZDZIAŁY XVI–XXXIV)
Anna Gólska (CZĘŚĆ II)

AKTUALIZACJA WYDANIA IX:
Bogusław Gąszcz

OPRACOWANIE REDAKCYJNE I KOREKTA:
Ewa Binda | www.centrumkorekty.pl; Agnieszka Kaszok

PROJEKT OKŁADKI I UKŁADU TYPOGRAFICZNEGO:
Martyna Bargiel | martynabargiel@gmail.com

SKŁAD I ŁAMANIE:
Elżbieta Olma; Adam Niezbecki

FOTOGRAFIA NA OKŁADCE:
© Bartosz Lubicz-Gembalski

Wydanie IX
Bielsko-Biała 2021
Stan prawny: 1 listopada 2021 r.

ISBN 978-83-66720-75-6

Wydawnictwo OD.NOWA®
43-300 Bielsko-Biała
ul. Powstańców Śląskich 6/326
tel. 33 822 90 90
33 822 97 97
e-mail: zamowienia@wydawnictwo-odnowa.pl
strona: www.wydawnictwo-odnowa.pl

ISBN 978-83-66720-75-6
9 788366 720756

Spis treści

Wykaz skrótów — 12
Wykaz źródeł — 13
Wstęp — 15

CZĘŚĆ I. **ZOBOWIĄZANIA** — 17

DZIAŁ I. **Zagadnienia ogólne (ART. 353–365 K.C.)** — 18
I. Prawo zobowiązań — 18
1. Cechy szczególne zobowiązania — 19
2. Cechy i rodzaje świadczeń — 20
3. Źródła powstania zobowiązania — 22
4. Zasada swobody umów — 22
II. Ogólne zasady wykonywania zobowiązań — 24
1. Współdziałanie podmiotów — 24
2. Sposób spełnienia świadczenia — 25
3. Klauzula *rebus sic stantibus* — 27
4. Zasada walutowości — 28
5. Zasada nominalizmu i waloryzacja — 28
6. Odsetki — 30
7. Naprawienie szkody — 33
8. Zobowiązanie przemienne — 35
9. Upoważnienie przemienne — 35
10. Zobowiązania bezterminowe o charakterze ciągłym — 37
Pytania kontrolne nr 1 — 39

DZIAŁ II. **Wielość dłużników albo wierzycieli (ART. 366–383 K.C.)** — 40
I. Zobowiązanie solidarne — 40
1. Solidarność wierzycieli — 40
2. Solidarność dłużników — 42
3. Regresy — 44
4. Solidarność nieprawidłowa — 44
II. Zobowiązania podzielne i niepodzielne — 45
1. Pozycja dłużników — 45
2. Pozycja wierzycieli — 46
Pytania kontrolne nr 2 — 47

DZIAŁ III. **Ogólne przepisy dotyczące zobowiązań umownych (ART. 383[1]–396 K.C.)** 49
I. Pojęcie i rodzaje umów 49
II. Wzorce umów 53
1. Uwagi ogólne 53
2. Niedozwolone postanowienia umowne 54
III. Umowa o świadczenie niemożliwe 57
IV. Nieważność umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie 58
V. Wyzysk 59
VI. Umowa przedwstępna 61
VII. Umowa o świadczenie przez osobę trzecią 63
VIII. Umowa o zwolnienie dłużnika od obowiązku świadczenia 64
IX. Umowa o świadczenie na rzecz osoby trzeciej 66
X. Zadatek 68
XI. Prawo odstąpienia od umowy a odstępne 69
Pytania kontrolne nr 3 70

DZIAŁ IV. **Bezpodstawne wzbogacenie (ART. 405–414 K.C.)** 71
I. Powstanie bezpodstawnego wzbogacenia i sposoby rozliczeń 71
II. Nienależne świadczenie 74
III. Stosunek przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu do innych przepisów prawa cywilnego normujących zwrot świadczeń 76
Pytania kontrolne nr 4 78

DZIAŁ V. **Czyny niedozwolone (ART. 415–449 K.C.)** 79
I. Odpowiedzialność deliktowa 79
1. Zasady odpowiedzialności 80
2. Współodpowiedzialność 83
3. Obowiązek zapobiegania szkodzie 83
4. Podział odpowiedzialności deliktowej ze względu na cechy zdarzenia, z którego wynikła szkoda 85
II. Szkoda na osobie – szczególne regulacje 88
1. Informacje ogólne 89
2. Roszczenia przy szkodzie na osobie 89
3. Naprawienie szkody na osobie w przypadku śmierci poszkodowanego 90
4. Odpowiedzialność za szkody doznane przed urodzeniem 91
5. Zadośćuczynienie dla członków rodziny poszkodowanego 91

III. Przedawnienie roszczeń — 92
IV. Zbieg podstaw odpowiedzialności — 93
V. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny — 93
1. Produkt niebezpieczny — 94
2. Przesłanki odpowiedzialności, uprawnieni do żądania odszkodowania oraz osoby odpowiadające za szkodę — 94
3. Przedawnienie roszczeń oraz stosunek do innych reżimów odpowiedzialności — 97
Pytania kontrolne nr 5 — 98

DZIAŁ VI. **Wykonanie zobowiązań i skutki ich niewykonania (ART. 450–497 K.C.)** — 99
I. Uczestniczenie w wykonaniu zobowiązania — 99
1. Przyjmowanie świadczenia — 100
2. Spłata kilku długów — 101
II. Czas i miejsce spełnienia świadczenia — 102
III. Regulacje szczególne dotyczące wykonania zobowiązania — 104
IV. Skutki niewykonania zobowiązań — 106
1. Niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania – odpowiedzialność — 106
2. Uchybienia terminom świadczeń — 108
3. Kara umowna — 111
4. Zwłoka wierzyciela — 113
V. Wykonanie i skutki niewykonania zobowiązań z umów wzajemnych — 114
1. Umowa wzajemna i świadczenie wzajemne — 114
2. Odstąpienie od umowy — 117
3. Następcza niemożliwość świadczenia — 119
4. Prawo zatrzymania świadczenia — 120
Pytania kontrolne nr 6 — 121

DZIAŁ VII. **Potrącenie, odnowienie, zwolnienie z długu (ART. 498–508 K.C.)** — 123
I. Potrącenie — 123
1. Oddziaływanie potrącenia ustawowego — 124
2. Przesłanki potrącenia — 125
3. Oświadczenie o potrąceniu — 127

II. Odnowienie — 129
III. Zwolnienie z długu — 131
Pytania kontrolne nr 7 — 132

DZIAŁ VIII. **Zmiana wierzyciela lub dłużnika (ART. 509–526 K.C.)** — 133
I. Zmiana wierzyciela — 133
1. Przelew wierzytelności — 133
2. Wstąpienie osoby trzeciej w prawa zaspokojonego wierzyciela — 136
II. Zmiana dłużnika — 138
1. Przejęcie długu — 138
2. Przystąpienie do długu — 140
Pytania kontrolne nr 8 — 141

DZIAŁ IX. **Ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika (ART. 527–534 K.C.)** — 142
I. Konstrukcja *Actio Pauliana* — 142
1. Przesłanki działania skargi paulińskiej — 142
2. Niewypłacalność dłużnika — 144
3. Świadomość pokrzywdzenia — 146
II. Wykonywanie prawa zaskarżenia — 148
Pytania kontrolne nr 9 — 151

DZIAŁ X. **Część szczegółowa (ART. 535–921 K.C.)** — 152
I. Umowa sprzedaży **(ART. 535–555 K.C.)** — 152
1. Przedmiot umowy sprzedaży — 154
2. Obowiązki sprzedawcy — 155
3. Obowiązki kupującego — 158
II. Rękojmia za wady rzeczy **(ART. 556–576 K.C.)** — 160
1. Rodzaje wad rzeczy i niezgodność z umową — 160
2. Powstanie odpowiedzialności i zwolnienie od niej — 162
3. Uprawnienia z tytułu rękojmi — 163
4. Wygaśnięcie uprawnień kupującego — 165
5. Roszczenie sprzedawcy w związku z wadliwością rzeczy sprzedanej — 166
III. Gwarancja przy sprzedaży **(ART. 577–581 K.C.)** — 167

IV. Szczególne rodzaje sprzedaży (ART. 583–602 K.C.) 170
1. Sprzedaż na raty 170
2. Sprzedaż z zastrzeżeniem własności rzeczy sprzedanej (*pactum reservati dominii*) 172
3. Sprzedaż na próbę lub z zastrzeżeniem zbadania rzeczy przez kupującego 172
4. Sprzedaż z zastrzeżeniem prawa odkupu 173
5. Sprzedaż z zastrzeżeniem prawa pierwokupu 173
V. Umowa zamiany (ART. 603–604 K.C.) 175
VI. Umowa dostawy (ART. 605–612 K.C.) 177
VII. Umowa kontraktacji (ART. 613–626 K.C.) 181
VIII. Umowa o dzieło (ART. 627–646 K.C.) 184
1. Przedmiot umowy o dzieło 185
2. Obowiązki przyjmującego zamówienie 187
3. Obowiązki zamawiającego 188
4. Szczególne warunki dotyczące „dzieła konsumenckiego” 191
5. Rękojmia i gwarancja 191
6. Przedawnienie 192
IX. Umowa o roboty budowlane (ART. 647–658 K.C.) 193
1. Obowiązki inwestora 195
2. Obowiązki wykonawcy 195
3. Podwykonawstwo 195
4. Wynagrodzenie oraz gwarancja zapłaty 197
5. Odpowiednie stosowanie przepisów o dzieło 198
6. Przedawnienie roszczeń 198
X. Umowa najmu (ART. 659–692 K.C.) 198
1. Przedmiot najmu 200
2. Obowiązki wynajmującego 201
3. Obowiązki najemcy 202
4. Naprawy i ulepszenia rzeczy 202
5. Odpowiedzialność wynajmującego z tytułu rękojmi 203
6. Czynsz najmu 204
7. Wypowiedzenie najmu 205
8. Przekształcenia podmiotowe najmu 207
9. Przedawnienie roszczeń 208

XI. Umowa dzierżawy (ART. 693–709 K.C.) 209
1. Przedmiot dzierżawy 210
2. Obowiązki stron umowy dzierżawy 211
3. Odpowiedzialność wydzierżawiającego z tytułu rękojmi 211
4. Czynsz dzierżawny 212
5. Wypowiedzenie dzierżawy 213
6. Przedawnienie roszczeń 214
7. Bezczynszowe korzystanie z cudzej nieruchomości rolnej 214
XII. Umowa leasingu (ART. 709^1–709^{18} K.C.) 215
1. Przedmiot leasingu 216
2. Obowiązki finansującego 216
3. Obowiązki korzystającego 217
4. Opłata leasingowa 218
5. Odpowiedzialność za wady przedmiotu leasingu 218
6. Wypowiedzenie umowy leasingu 218
7. Opcja wykupu 219
8. Odpowiednie stosowanie przepisów o najmie i sprzedaży 220
XIII. Umowa użyczenia (ART. 710–719 K.C.) 221
1. Przedmiot użyczenia 222
2. Obowiązki stron 222
3. Zakończenie użyczenia 223
4. Przedawnienie 224
5. Prekarium 224
XIV. Umowa pożyczki (ART. 720–724 K.C.) 225
XV. Umowa rachunku bankowego (ART. 725–733 K.C.) 228
XVI. Zlecenie (ART. 734–751 K.C.) 231
1. Prawa i obowiązki stron 232
2. Wygaśnięcie umowy 233
3. Przedawnienie 233
XVII. Prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia (ART. 752–757 K.C.) 234
XVIII. Umowa agencyjna (ART. 758–764^9 K.C.) 237
1. Prawa i obowiązki stron 238
2. Zakończenie stosunku 240
3. Zakaz konkurencji 240

XIX. Umowa komisu (ART. 765–773 K.C.) 242
1. Pozycja prawna i obowiązki komisanta 243
2. Pozycja prawna i obowiązki komitenta 244
3. Zakończenie umowy 244
XX. Umowa przewozu (ART. 774–793 K.C.) 246
1. Przewóz osób 246
2. Przewóz rzeczy 247
XXI. Umowa spedycji (ART. 794–804 K.C.) 248
XXII. Umowa ubezpieczenia (ART. 805–834 K.C.) 250
1. Przedmiot ubezpieczenia i rodzaje świadczeń z umowy ubezpieczenia 251
2. Zawarcie umowy, obowiązki stron i przedawnienie 251
3. Ubezpieczenia majątkowe 254
4. Ubezpieczenia osobowe 255
XXIII. Przechowanie (ART. 835–845 K.C.) 257
XXIV. Odpowiedzialność, prawo zastawu i przedawnienie roszczeń utrzymujących hotele i podobne zakłady (ART. 846–852 K.C.) 259
1. Odpowiedzialność za utratę lub uszkodzenie rzeczy wniesionych do hotelu lub innego podobnego zakładu 260
2. Ustawowe prawo zastawu 261
XXV. Umowa składu (ART. 853–859[9] K.C.) 262
1. Prawa i obowiązki stron 263
2. Odpowiedzialność przedsiębiorcy składowego 264
3. Wypowiedzenie umowy, przedawnienie i wygaśnięcie roszczeń 264
XXVI. Spółka (ART. 860–875 K.C.) 265
1. Wniesienie wkładu 265
2. Stosunki majątkowe 266
3. Prowadzenie spraw spółki i jej reprezentacja 266
4. Zmiana składu osobowego spółki, rozwiązanie spółki i rozliczenia między wspólnikami 267
XXVII. Poręczenie (ART. 876–887 K.C.) 269
1. Zawarcie umowy 270
2. Skutki prawne umowy poręczenia 270
3. Zaspokojenie wierzyciela przez poręczyciela oraz roszczenia w przypadku istnienia kilku poręczycieli 271

XXVIII. Darowizna (ART. 888–902² K.C.) 272
1. Zawarcie i skutki umowy; polecenie 273
2. Odwołanie i rozwiązanie darowizny. Niedostatek darczyńcy 274
XXIX. Przekazanie nieruchomości (ART. 902¹–902² K.C.) 275
XXX. Renta (ART. 903–907 K.C.) 276
1. Terminy płatności renty 276
2. Renta wynikająca z ustawy 277
XXXI. Dożywocie (ART. 908–916 K.C.) 277
1. Obowiązki stron umowy 278
2. Pozostałe zagadnienia 278
XXXII. Ugoda (ART. 917–918 K.C.) 279
XXXIII. Przyrzeczenie publiczne (ART. 919–921 K.C.) 281
XXXIV. Przekaz i papiery wartościowe (ART. 921¹–921¹⁶ K.C.) 283
1. Przekaz 283
2. Papiery wartościowe 284
Pytania kontrolne nr 10 287

CZĘŚĆ II. **SPADKI** 295

DZIAŁ I. **Zagadnienia ogólne** (ART. 922–931 K.C.) 296
I. Pojęcie i skład spadku 296
1. Podstawowe pojęcia prawa spadkowego 296
2. Spadek 296
3. Prawa wchodzące w skład spadku 297
4. Obowiązki wchodzące w skład spadku 298
II. Dziedziczenie 298
1. Otwarcie i nabycie spadku 299
2. Powołanie do spadku 300
3. Zdolność do dziedziczenia 301
4. Niegodność dziedziczenia 301
Pytania kontrolne nr 11 303

DZIAŁ II. **Dziedziczenie ustawowe** (ART. 931–940 K.C.) 304
I. Zagadnienia ogólne 304
II. Krąg spadkobierców i kolejność dziedziczenia 305
Pytania kontrolne nr 12 310

DZIAŁ III. **Dziedziczenie testamentowe (ART. 941–990[1] K.C.)** 311
I. Pojęcie i cechy testamentu 311
1. Zdolność testowania 311
2. Wady oświadczenia woli 312
3. Odwołanie testamentu 312
4. Wykładnia testamentu 313
II. Forma testamentu 314
1. Rodzaje testamentów 314
2. Świadkowie testamentu 318
III. Powołanie spadkobiercy 320
1. Wielkość udziałów 320
2. Podstawienie i przyrost 321
IV. Zapis i polecenie 323
1. Zapis zwykły 324
2. Zapis windykacyjny 327
3. Polecenie 329
V. Wykonawca testamentu 331
Pytania kontrolne nr 13 333

DZIAŁ IV. **Zachowek (ART. 991–1011 K.C.)** 334
I. Pojęcie zachowku 334
1. Podmioty uprawnione do zachowku 334
2. Podmioty zobowiązane z tytułu zachowku 335
II. Wysokość i zasady obliczania zachowku 337
III. Wydziedziczenie 341
Pytania kontrolne nr 14 342

DZIAŁ V. **Stanowisko prawne spadkobiercy (ART. 1012–1057 K.C.)** 343
I. Przyjęcie i odrzucenie spadku 343
II. Stwierdzenie nabycia spadku i poświadczenie dziedziczenia 348
III. Odpowiedzialność za długi spadkowe 352
IV. Wspólność majątku spadkowego i dział spadku 356
1. Wspólność majątku spadkowego 356
2. Dział spadku 357
3. Umowy dotyczące spadku 364
Pytania kontrolne nr 15 367

Odpowiedzi do pytań kontrolnych 368

Wykaz skrótów

k.c. – Kodeks cywilny
k.k. – Kodeks karny
k.p. – Kodeks pracy
k.p.c. – Kodeks postępowania cywilnego
k.p.k. – Kodeks postępowania karnego
k.r.o. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy
p.a.s.c. – ustawa Prawo o aktach stanu cywilnego
pr. aut. – ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych
pr. bank. – ustawa Prawo bankowe

Wykaz źródeł

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1740 ze zm.)

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1359 ze zm.)

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1805)

Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1320 ze zm.)

Ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1192 ze zm.)

Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1062 ze zm.)

Ustawa z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1048 ze zm.)

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1333 ze zm.)

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1444 ze zm.)

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 534 ze zm.)

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1896 ze zm.)

Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminnym i o zmianie Kodeksu cywilnego (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 611 ze zm.)

Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 275 ze zm.)

Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 895)

Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 162 ze zm.)

Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 850 ze zm.)

Ustawa z dnia 4 października 2018 r. o spółdzielniach rolników (Dz.U. z 2018 r. poz. 2073)

Ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2094)
Ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 709 ze zm.)
Obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 października 2021 r. w sprawie wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie (M.P. z 2021 r. poz. 953)
Obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 października 2021 r. w sprawie wysokości odsetek ustawowych (M.P. z 2021 r. poz. 952)
Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 września 2015 r. w sprawie określenia wzoru wykazu inwentarza oraz sposobu udostępniania druków tego wzoru (Dz.U. z 2015 r. poz. 1537)
Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 30 stycznia 1965 r. w sprawie testamentów wojskowych (Dz.U. Nr 7 poz. 38)

Wstęp

Od.Nowa z dumą przedstawia już dziewiąte wydanie *Last Minute. Prawo cywilne cz. II*, uwzględniające ostatnie zmiany w Kodeksie cywilnym i przedstawiające stan prawny na dzień 1 listopada 2021 r.

Wierzymy, że powtórka może być szybka i skuteczna – zwłaszcza jeżeli wybierzesz opcję *Last minute* i wyruszysz z nami w podróż po prawie cywilnym. Nasza formuła *All Inclusive* opiera się na przedstawieniu niezbędnych informacji:

- w niezwykle przejrzystej formie;
- z wykorzystaniem wielu tabel i diagramów;
- z licznymi przykładami ułatwiającymi zrozumienie i zapamiętanie informacji;
- uzupełnionych pytaniami kontrolnymi, dzięki którym upewnisz się, że wiesz już wszystko!

Dzięki temu niewiadome znikną, a nasza wspólna przedegzaminacyjna podróż stanie się czystą przyjemnością!

REDAKCJA

CZĘŚĆ
I.

Zobowiązania

DZIAŁ I.

Zagadnienia ogólne (art. 353–365 k.c.)

Zobowiązania dotyczą przede wszystkim społecznych sposobów wymiany dóbr i usług. Zajmują się ważną i bogatą sferą obrotu majątkowego między podmiotami prawa cywilnego, dlatego też stanowią znaczącą objętościowo część Kodeksu cywilnego. Skomplikowana sieć stosunków zobowiązaniowych wymaga każdorazowo dokładnej analizy. Kładzie się przy tym nacisk na przydawanie konkretnej ochrony prawnej uczestnikom obrotu, tak aby zapewnić efektywność wymiany dóbr, naprawiać wyrządzane szkody i uwzględniać bezpodstawne przesunięcia majątkowe.

ROZDZIAŁ I.

Prawo zobowiązań

Prawo zobowiązań to dział prawa cywilnego odnoszący się do regulacji stosunków zobowiązaniowych, w których dominują prawa podmiotowe o charakterze względnym.

Prawo zobowiązań normuje obrót majątkowy między podmiotami prawa cywilnego, zajmując się zwłaszcza:

- obrotem pieniędzmi, dobrami i usługami;
- odpowiedzialnością odszkodowawczą – ochroną przed uszczerbkiem majątkowym i niemajątkowym wraz ze sposobami kompensowania ich.

Głównym źródłem prawa zobowiązań jest księga trzecia Kodeksu cywilnego, sporadycznie inne księgi Kodeksu. Przepisy o zobowiązaniach podzielono na dwie części.

część ogólna [ART. 353–534 K.C.]	obejmuje przepisy znajdujące zastosowanie do różnych typów stosunków zobowiązaniowych
część szczególna [ART. 353–921 K.C.]	obejmuje przepisy odnoszące się do konkretnych, poszczególnych typów stosunków zobowiązaniowych (głównie umów)

Podział ten nie jest ścisły i nie został w kodeksie uwidoczniony *expressis verbis*.

Źródłami prawa zobowiązań są też inne akty normatywne zawierające regulacje zobowiązań. Można tu wymienić np.: ustawę prawo wekslowe, ustawę prawo czekowe, ustawę o ochronie lokatorów, prawo upadłościowe i naprawcze, prawo bankowe czy Kodeks spółek handlowych.

UWAGA! *Stosując prawo zobowiązań, w pierwszej kolejności sięga się do przepisów szczególnych (zawartych w części szczególnej trzeciej księgi Kodeksu cywilnego lub w ustawie szczególnej). W braku odpowiedniego przepisu należy zastosować przepisy części ogólnej prawa zobowiązań.*

1. Cechy szczególne zobowiązania

Zobowiązanie polega na tym, że wierzyciel może żądać od dłużnika świadczenia, a dłużnik powinien świadczenie to spełnić. **[ART. 353 § 1 K.C.]** Świadczenie może polegać na działaniu albo na zaniechaniu. **[ART. 353 § 2 K.C.]**

STRUKTURA STOSUNKU ZOBOWIĄZANIOWEGO	
podmioty	wierzyciel (strona uprawniona) i dłużnik (strona zobowiązana)
treść	skorelowane z sobą uprawnienia wierzyciela i obowiązki dłużnika
przedmiot	świadczenie
przedmiot długu	zachowanie lub zespół zachowań, jakie dłużnik ma podjąć w interesie wierzyciela

Model przedstawiany w art. 353 k.c. ma charakter uproszczony: w rzeczywistości stosunki zobowiązaniowe są konstrukcjami złożonymi, w których świadczenie składa się np. z różnych zachowań, może być oznaczone

alternatywnie, strony są wobec siebie wzajemnie wierzycielami i dłużnikami, po każdej stronie stosunku występuje wielość podmiotów (kilku wierzycieli i kilku dłużników).

Oprócz stron w postaci wierzyciela i dłużnika w zobowiązaniu wystąpić może wyjątkowo osoba trzecia niebędąca jego stroną, ale posiadająca swoje obowiązki lub uprawnienia (np. spełnienie świadczenia na rzecz osoby trzeciej, art. 393 k.c.).

W uprawnieniach oraz obowiązkach stron stosunku zobowiązaniowego rozróżniamy:

- dług – obowiązki dłużnika obejmujące dane zachowania składające się na świadczenie dłużnika. W wielu przypadkach dług i odpowiedzialność dłużnika pokrywają się z sobą – wierzyciel może wymusić na dłużniku realizację obowiązków. Co do zasady dłużnik odpowiada majątkowo w zakresie nieograniczonym (majątkiem obecnym i przyszłym), ale zdarzają się przypadki odmienne polegające na:
  - nieponoszeniu odpowiedzialności przez dłużnika przy zobowiązaniach niezupełnych (naturalnych), gdzie wierzyciel nie może wyegzekwować świadczenia (np. przedawnienie roszczeń majątkowych, art. 117 k.c., świadczenia z gry lub z zakładu, art. 413 k.c.);
  - ograniczeniu odpowiedzialności dłużnika, gdzie świadczenie można wyegzekwować tylko w części lub z określonej części majątku dłużnika;
- wierzytelność – ogół roszczeń wierzyciela powiązanych ze świadczeniem; ma charakter uprawnień względnych, odnoszących się tylko do osoby oznaczonej.

2. Cechy i rodzaje świadczeń

Cechami świadczenia są:

- istnienie przedmiotu zobowiązania lub przedmiotu długu;
- zachowanie dłużnika zgodne z treścią określonego stosunku prawnego;
- jego wartość samoistna (jest korzystne dla uprawnionego);
- możliwość spełnienia go;
- poleganie na działaniu (dawaniu, czynieniu czegoś, zrobieniu czegoś) albo na zaniechaniu (nieczynieniu czegoś);
- konieczność oznaczenia najpóźniej w chwili wykonania zobowiązania;

- odnoszenie się najczęściej do jakiegoś przedmiotu (przedmiotu świadczenia) o charakterze materialnym lub niematerialnym. Istnieją jednak zobowiązania, w których nie występuje przedmiot świadczenia (np. zlecenie).

RODZAJE ŚWIADCZEŃ	
oznaczone indywidualnie	przedmiotem świadczenia jest rzecz oznaczona co do tożsamości, mająca swoje niepowtarzalne i indywidualne cechy (np. konkretny egzemplarz samochodu danej marki o szczególnym numerze VIN, konkretna nieruchomość objęta określoną księgą wieczystą)
oznaczone gatunkowo	przedmiotem świadczenia jest rzecz oznaczona co do gatunku przez wskazanie jedynie cech rodzajowych (np. tona piasku, trzy kubiki drewna bukowego)
podzielne	świadczenie jest podzielne, jeżeli może być spełnione częściowo bez istotnej zmiany przedmiotu lub wartości (np. świadczenie rzeczy oznaczonych co do gatunku, zapłata sumy pieniężnej) **[ART. 379 § 2 K.C.]**
niepodzielne	świadczenie, które nie może być spełnione częściowo bez istotnej zmiany przedmiotu lub wartości (np. wynajęcie zwierzęcia, przeniesienie własności nieruchomości)
jednorazowe	określone przez wskazanie powinnego zachowania dłużnika bez odnoszenia się do kryterium czasu – może składać się z kilku czynności i trwać przez dłuższy czas, ale kryterium czasu nie definiuje rozmiaru świadczenia (np. wykonanie robót budowlanych)
okresowe	świadczenia powtarzające się w regularnych odstępach czasu przez okres trwania stosunku prawnego; każde ze świadczeń okresowych jest świadczeniem samoistnym (np. czynsz najmu, zapłata odsetek od kapitału)
ciągłe	świadczenia polegające na stałym określonym zachowaniu się dłużnika przez cały czas trwania stosunku prawnego
rezultatu	dłużnik poprzez swoje świadczenie ma zapewnić wierzycielowi osiągnięcie zamierzonego rezultatu (np. świadczenie przyjmującego zamówienie z umowy o dzieło)
starannego działania	dłużnik nie zobowiązuje się do osiągnięcia celu, ale do dołożenia określonej staranności dla jego uzyskania; cel nie wchodzi w treść zobowiązania (np. świadczenie zleceniobiorcy z umowy zlecenia)